

Sygn. akt II CSK 76/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa Gminy Miasto S.
przeciwko Zarządowi PM. Spółce Akcyjnej
o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 23 marca 2006 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 12 kwietnia 2005 r., sygn. akt [...],

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i zmienia wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 9 września 2004r., w punktach I i III w ten sposób, że oddala powództwo oraz uchyla rozstrzygnięcie o zwrocie kosztów procesu.**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 200 (dwieście) zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Gmina S. wniosła pozew o stwierdzenie nieważności uchwały nr 7/2003 walnego zgromadzenia akcjonariuszy Zarządu PM. Spółki Akcyjnej, podjętej w dniu 31 marca 2003 r., a dotyczącej zmiany § 14 ust. 4 statutu Spółki.

Zgodnie z § 14 ust. 4 statutu, Gmina S. oraz Gmina Ś. miały jako akcjonariuszki pozwanej Spółki prawo do wskazania po jednym przedstawicielu wchodzącym w skład zarządu tej spółki. Paragraf 14 ust. 4 stanowił powtórzenie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 1997 r. Nr 9, poz. 44 ze zm. – dalej: „ustawa o portach”). Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy o portach i przystaniach morskich oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 111, poz. 1197 – dalej: „ustawa zmieniająca”) uchyliła art. 21 ustawy o portach z dniem 6 listopada 2001 r. Według art. 5 ustawy nowelizującej, organy spółek, o których mowa w ustawie o portach powołane na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów działają do końca swych kadencji na podstawie tych przepisów. Uchwałą nr 7/2003 usunięto z § 14 ust. 4 statutu postanowienie mówiące o uprawnieniu każdej z wymienionych wyżej akcjonariuszek do wskazania swego przedstawiciela wchodzącego w skład zarządu strony pozwanej. Strona powodowa głosowała przeciwko uchwale i zażądała zaprotokołowania sprzeciwu.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 9 września 2004 r. uwzględnił powództwo, a Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2005 r. oddalił apelację strony pozwanej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, postanowienie statutu zamieszczone w § 14 ust. 4 spełniało przesłanki art. 354 k.s.h. i stanowiło źródło prawa osobistego strony powodowej do powołania swego przedstawiciela w skład zarządu pozwanej. Nie można się zgodzić ze stanowiskiem pozwanej, że źródłem tego prawa był uchylony art. 21 ust. 2 ustawy o portach. Przepis ten miał jedynie zagwarantować stronie powodowej przyznanie wspomnianego prawa w statucie pozwanej bez

narażania się na zarzut niezgodności z ustawą. Uchylenie art. 21 ust. 2 ustawy o portach nie umożliwiło zatem zniesienia omawianego prawa bez zgody strony powodowej, czyli z pominięciem trybu przewidzianego w art. 415 § 3 k.s.h. Intencją uchylenia art. 21 ust. 2 ustawy o portach nie była likwidacja praw osobistych (przywilejów) gmin portowych. Gdyby taki był zamiar ustawodawcy, nie poprzestałby on na uchyleniu nakazu zawartego w art. 21 ust. 2 ustawy o portach, lecz ustanowiłby ponadto zakaz istnienia w statucie postanowienia o treści tożsamej z tym przepisem.

Na powyższą ocenę nie ma – zdaniem Sądu Apelacyjnego - wpływu treść art. 5 ustawy zmieniającej. Z przepisu tego wynika tylko tyle, że wprowadzone zmiany nie mają zastosowania wobec organów spółek do chwili upływu terminu ich kadencji.

Strona pozwana jako podstawy kasacyjne powołała naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 304 § 2 pkt 5, art. 354 i 415 § 3 k.s.h. w związku z art. 1 pkt 12 oraz art. 5 ustawy zmieniającej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa o portach określa zasady tworzenia podmiotów zarządzających portami i przystaniami morskimi, ich organizację i funkcjonowanie (art. 1 ust.1). W art. 6 ust. 1 tej ustawy postanowiono, że utworzone na jej podstawie spółki akcyjne zarządzające portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej działają zgodnie z przepisami kodeksu handlowego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Szczególny charakter w stosunku do przepisów kodeksu handlowego miały więc nie tylko zawarte w tej ustawie przepisy stanowiące podstawę utworzenia spółek akcyjnych zarządzających portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej, lecz także zawarte w tej ustawie przepisy normujące działanie wspomnianych spółek. Przepisem szczególnym w stosunku do regulacji kodeksu handlowego normującym działanie pozwanej jako jednej z wymienionych spółek był między innymi art. 21 ustawy o portach. Według art. 366 k.h., jeżeli statut nie stanowił inaczej, członków zarządu spółki akcyjnej wybierało walne zgromadzenie spośród akcjonariuszy lub spoza ich grona. Natomiast w myśl art. 21 ustawy o portach, mającego – inaczej niż art. 368 § 4 k.s.h. - bezwzględnie

obowiązujący charakter, członków zarządu spółek akcyjnych zarządzających portami powoływały rady nadzorcze tych spółek, z tym – jak wiadomo – zastrzeżeniem, że w skład zarządu pozwanej spółki wchodził jeden przedstawiciel Gminy S. i jeden przedstawiciel Gminy Ś.

Szczególny charakter wskazanych wyżej przepisów ustawy o portach nie uległ co do zasady zmianie z chwilą wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2001 r. kodeksu spółek handlowych. W art. 611 pkt 11 k.s.h. zastrzeżono, że pozostają w mocy przepisy szczególne zawarte w odrębnych ustawach dotyczących innych spółek handlowych niż wymienione w punktach poprzedzających, a więc także w ustawie o portach. Zgodnie zaś z art. 629 k.s.h., treść regulacji zawartej w art. 6 ust. 1 ustawy o portach uległa z chwilą wejścia w życie kodeksu spółek handlowych jedynie zmianie polegającej na zastąpieniu przewidzianego w tej regulacji odesłania do przepisów kodeksu handlowego odesłaniem do przepisów kodeksu spółek handlowych. Z art. 6 ust. 1 ustawy o portach od dnia 1 stycznia 2001 r. wynikało więc, że utworzone na podstawie tej ustawy spółki akcyjne zarządzające portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej działają zgodnie z przepisami kodeksu spółek handlowych, chyba że ustawa ta stanowi inaczej.

Dopóki zatem art. 21 ustawy o portach pozostawał w mocy, dopóty, z uwagi na jego szczególny, bezwzględnie obowiązujący charakter, w statucie pozwanej spółki w zakresie materii unormowanej tym artykułem mogły się znaleźć co najwyżej postanowienia o treści z nim zbieżnej. Postanowienia o treści odmiennej, nawet dopuszczalnej w świetle kodeksu handlowego lub kodeksu spółek handlowych, byłyby sprzeczne z ustawą. Sprzeczna z ustawą byłaby także uchwała zmierzająca do zmiany statutu przez uchylene postanowień powielających treść art. 21 ustawy o portach w celu pozbawienia akcjonariuszek: Gminy S. i Gminy Ś., uprawnienia do wskazania po jednym przedstawicielu wchodzącym w skład zarządu spółki - choćby uchwała ta została podjęta w odniesieniu do wymienionych gmin z zachowaniem wymagania art. 408 § 3 k.h. lub art. 415 § 3 k.s.h., tj. za zgodą tych gmin. Innymi słowy, szczególny, bezwzględnie obowiązujący charakter art. 21 ustawy o portach wykluczał stosowanie do postanowień statutu pozwanej spółki, wchodzących w zakres materii objętej tym przepisem, regulacji - najpierw - art. 408 § 3 k.h., a później - art. 415 § 3 k.s.h. Należy dodać, że nie miały też

zastosowania w zakresie materii objętej art. 21 ustawy o portach powołane również w skardze kasacyjnej przepisy art. 304 § 2 pkt 5 i art. 354 k.s.h. Decydujące znaczenie w tym zakresie przypadało jedynie art. 21 ustawy o portach.

Także po uchyleniu art. 21 ustawy o portach przez art. 1 pkt 12 ustawy zmieniającej niedopuszczalna była modyfikacja wynikających z art. 21 ustawy o portach zasad działania pozwanej spółki uchwałą walnego zgromadzenia akcjonariuszy - nawet podjętą w zgodzie z wymaganiami art. 415 § 3 k.s.h. - w odniesieniu do okresu objętego regulacją art. 5 ustawy zmieniającej. Artykuł 5 ustawy zmieniającej – jak wiadomo – postanawia, że organy spółek akcyjnych zarządzających portami powołane na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów działają do końca swych kadencji na podstawie tych przepisów.

Uwzględniając przedstawioną charakterystykę regulacji zawartej w art. 21 ustawy o portach, nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, że od chwili upływu okresu, o którym mowa w art. 5 ustawy zmieniającej, mają do ustanowionych wcześniej postanowień statutu pozwanej spółki pokrywających się z treścią art. 21 ustawy o portach zastosowanie w całej rozciągłości przepisy kodeksu spółek handlowych dotyczące uprawnień osobistych przyznanych indywidualnie oznaczonemu akcjonariuszowi, w tym w szczególności art. 415 § 3 k.s.h. Jak wiadomo, regulacja zawarta w art. 21 ustawy o portach mogła być w statucie pozwanej spółki jedynie powtórzona. Zabieg taki nie był jednak konieczny dla wywoływania skutków prawnych przez art. 21 ustawy o portach. Poprawniej nawet więc byłoby nie powielać tego przepisu w statucie, a gdyby go w nim nie powielono, nie budziłoby wątpliwości podleganie, po uchyleniu art. 21 ustawy o portach i upływie okresu wskazanego w art. 5 ustawy zmieniającej, materii objętej uchylonym przepisem zespołowi norm kodeksu spółek handlowych nie obejmującemu art. 415 § 3 k.s.h. Wykluczone zatem byłoby wówczas oczywiście zastosowanie art. 415 § 3 k.s.h. Przyjęcie całkowicie odmiennego stanowiska w sytuacji, w której doszło do, wprawdzie dopuszczalnego, ale zbytecznego, powielenia w statucie pozwanej spółki art. 21 ustawy o portach stanowiłoby daleko idącą niekonsekwencję w świetle ustawy o portach oraz ustawy zmieniającej.

Stanowiska takiego nie da się usprawiedliwić również z punktu widzenia przepisów kodeksu spółek handlowych dotyczących uprawnień osobistych przyznanych indywidualnie oznaczonemu akcjonariuszowi. Według art. 354 § 1 i art. 304 § 2 pkt 5 k.s.h., źródłem przyznania indywidualnie oznaczonemu akcjonariuszowi osobistego uprawnienia może być jedynie statut. W rezultacie, tylko uprawnienie osobiste przyznane przez statut podlega ochronie przewidzianej w art. 415 § 3 k.s.h. Artykuł 415 § 3 k.s.h. nie mógł więc mieć zastosowania do postanowienia statutu będącego powtórzeniem art. 21 ustawy o portach nie tylko przed uchyceniem tego przepisu, ale także po jego uchyceniu, skoro źródłem uprawnienia wymienionego we wspomnianym postanowieniu był w istocie przepis ustawy, a nie samo to postanowienie.

Podsumowując, konsekwencją uchycenia art. 21 ustawy o portach i upływu w odniesieniu do zarządu pozwanej spółki terminu wskazanego w art. 5 ustawy zmieniającej była możliwość zmiany postanowienia statutu będącego powtórzeniem art. 21 ustawy o portach na zasadach wyłączających zastosowanie art. 415 § 3 k.s.h.

Wobec zasadności przytoczonych podstaw kasacyjnych, należało skargę kasacyjną strony pozwanej uwzględnić i orzec zgodnie z zawartym w niej wnioskiem jak w sentencji (art. 398¹⁶ k.p.c.); o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 i 108 § 1 związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 pkt 21 i § 12 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).